

DOI: 10.26693/jmbs07.05.252

УДК 611.127:591.4-092.9

Жаріков М. Ю., Нефьодова О. О., Крамар С. Б.,
Рутгайзер В. Г., Козловська Г. О.,
Онул Н. М., Федченко М. П.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ВИКЛАДАННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ СТУДЕНТАМ МІЖНАРОДНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Дніпровський державний медичний університет,
Дніпро, Україна

Підготовка іноземних фахівців у сфері медицини сьогодні є одним з пріоритетів розвитку вищих навчальних закладів медичної освіти. Особливо гостро постає питання збереження якості навчальних послуг. Основними труднощами для надання якісних освітніх послуг студентам інших держав є подолання мовних, культурних та традиційних особливостей і необхідність адаптації навчального процесу до зазначених вимог. Тому постає необхідність проаналізувати методичні та методологічні підходи, що використовуються у навчанні та встановити їх ефективність та відповідність зазначеним вимогам.

Мета даної статті полягала у висвітленні особливостей методичних підходів викладання анатомії людини іноземним студентам, які використовуються на кафедрі анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії Дніпровського державного медичного університету. Також, для визначення ефективності засвоєння матеріалу з предмету проаналізовано успішність студентів іноземного факультету за 5 років, враховуючи показники абсолютної та якісної успішності згідно стандартних критеріїв ECTS, що дозволило оцінити адекватність методичних підходів та сформулювали рекомендації щодо поліпшення результативності навчання.

Результати та висновки. Аналіз методичних підходів до викладання анатомії людини дозволив сформулювати наступні висновки. Методичні підходи та заходи, які запроваджуються на кафедрі є адекватними і достатніми для досягнення досить стабільного та високого рівня успішності серед іноземних студентів. Зазначені методичні підходи можна використовувати як для очного так і дистанційного навчання без втрати якості, що підтверджується відсутністю суттєвих відхилень показників якості у будь-який бік при переході від очної до дистанційної форми та навпаки. Для досягнення високих результатів необхідний послідовний підхід до викладання матеріалу, повне забезпечення студентів методичним матеріалом, та впровадження послідовних, систематичних та адекватних методів контролю засвоєння матеріалу, що особливо

актуально серед студентів іноземного факультету. Загальний рівень успішності також значною мірою залежить від базової підготовки студентів, що потрібно враховувати при відборі студентів-іноземців до ВНЗ.

Ключові слова: анатомія людини, якісна успішність, абсолютна успішність, іноземні студенти, викладання.

Вступ. На базі Дніпровського державного медичного університету навчається близько двох тисяч іноземних студентів з 47 країн світу. Підготовка іноземних фахівців стикається з деякими труднощами: мовний бар'єр, національні традиції та інше. Тому особливо важливим є правильний методологічний підхід та якісно обмірковані методичні заходи викладання. За умов існування кредитно-модульної системи та підвищення значущості поточної оцінки велике значення набуває методичне забезпечення студента з дисципліни, а також застосування сучасних наочних та електронних засобів навчання [1-3]. Також виклики сучасності, зокрема пандемії потребують нових підходів забезпечення гнучкості та мобільності освітнього процесу з урахуванням національних та індивідуальних особливостей здобувачів освіти [4-6].

Метою дослідження було встановити відповідність методики викладання анатомії людини іноземним студентам на кафедрі анатомії людини, клінічної анатомії та оперативної хірургії Дніпровського державного медичного університету сучасним потребам освітнього процесу. Виходячи з вищенаведеного, основним завданням представленої роботи було проаналізувати якість методологічного підходу та наявного методичного та матеріального забезпечення та його достатність для потреб навчального процесу з урахуванням особливостей викладання здобувачам вищої медичної освіти міжнародного факультету. За критерії ефективності були взяті показники якісної та абсолютної успішності згідно стандартних критеріїв ECTS [2].

Основна частина. Аналізуючи п'ятирічну роботу за кредитно-модульною системою можна

зазначити найбільш ефективні засоби викладання. Підготовку студента можна поділити на три великі частини: практична аудиторна, теоретична, у тому числі і тестова підготовка, та позааудиторна самостійна робота. Розглянемо кожну частину на предмет методичного підходу та забезпечення.

Для проведення практичного заняття аудиторії кафедри оснащено якісним наочним матеріалом, який включає, окрім традиційних анатомічних препаратів набори сучасних анатомічних моделей. Також аудиторії оснащено телевізійною технікою, включаючи інтерактивні дошки, що дозволяє збільшити рівень наочності та проводити демонстрацію рідкісних та унікальних препаратів. Наявність подібного технічного оснащення дозволяє швидко і без втрат якості переходити у режим дистанційного навчання, а також проводити заняття за змішаною формою, коли одночасно частина студентів групи навчається у аудиторії, а частина у онлайн режимі, що особливо важливо для дотримання сучасних карантинних обмежень.

Колективом кафедри видано методичні розробки для практичних аудиторних та позааудиторних занять які студенти отримують протягом перших 1-2 тижнів навчання. Це посібник, з яким студент відвідує кожне практичне заняття, може робити нотатки, фіксувати свої оцінки, пропуски та бали за кожне заняття. На практичне заняття студент приходить, підготувавши тему, яка зазначена для даного практичного заняття. Методика проведення практичного заняття передбачає, що студент приходить на заняття підготовлений за темою, обговорює з викладачем незрозумілі питання та працює з препаратами, освоює практичні навички під наглядом викладача. У методичній розробці надано алгоритм вивчення теоретичного матеріалу та підготовки практичних навичок. Оцінювання засвоєння матеріалу проводиться наприкінці заняття за визначеною та опрацьованою темою. Згідно сучасних вимог лекції проводяться за методиками дистанційного навчання. Підготовка лекційного матеріалу особливо для іноземних студентів, вимагає кропіткої роботи [3, 7]. Для іноземної аудиторії потрібна додаткова методична інформація, таким засобом можуть стати тези лекцій або короткі конспекти лекцій, які можуть бути надані студентам на початку навчання у паперовому вигляді або на сайті кафедри у електронному вигляді для попереднього ознайомлення слухачів з матеріалом. Презентації лекцій додатково розміщуються на сайті кафедри, де студенти можуть додатково переглянути матеріал для закріплення лекційної інформації. Це сприяє кращому розумінню теми лекції та двосторонньому обговоренню анатомічних або клініко-анатомічних аспектів теми.

Робота з тестами для студентів починається з першого заняття на кафедрі: вхідний контроль зі шкільної програми, тестові завдання до кожного практичного заняття, тестовий контроль на змістовному модулі. Для усіх цих заходів студент отримує тестову базу, яка наводиться у методичних розробках для практичних аудиторних та позааудиторних занять, а також викладено на офіційному інтернет сайті кафедри. На практичних заняттях обговорюються тестові завдання з викладачем для пояснення незрозумілих моментів і встановлення відповідності тестового завдання до теми, що вивчається на занятті, а також встановлення клінічних паралелей для більшої зацікавленості та мотивації студентів.

Важливою частиною підготовки студентів є самостійна позааудиторна робота. Методичні розробки, які направляють діяльність дослідника, надають матеріал для контролю засвоєння знань: тести, орієнтовні питання до теми. Не менш важливим фактором є робота студента з анатомічним препаратом. Кафедра кожного дня, включаючи суботу, забезпечує самостійну підготовку анатомічним матеріалом та черговим викладачем-консультантом.

Як додаткові методичні заходи для творчої роботи з іноземними студентами можна розглядати залучення цієї групи студентів до анатомічного препарувального гуртка, до участі в Олімпіаді з дисципліни, студентського наукового товариства. Іноземці, які добре опановують мовну підготовку, з великим задоволенням проводять ініціативну роботу по підготовці доповідей на СНТ, а їх однокурсники з ентузіазмом приходять на засідання їх послуухати та підтримати.

Для визначення ефективності засвоєння матеріалу з предмету було проаналізовано успішність студентів іноземного факультету, що навчаються за спеціальністю «Медицина» за останні 5 років, враховуючи показники абсолютної та якісної успішності згідно стандартних критеріїв кредитно-трансферної системи (**рисунок**).

З наведеного графіку видно, що показник абсолютної успішності коливається у межах від 87% у 2018-2019 учбовому році до 100% у 2017-2018, середній відсоток – 94%. Показник же якісної успішності набув максимального значення у 2019-2020 учбовому році (67%), мінімальним же він був у 2018-2019 учбовому році (48%), середній відсоток за 5 років – 61,2%. У цілому показники як якісної, так і абсолютної успішності мають досить високий і сталий рівень з незначними коливаннями з року в рік, але звертають на себе увагу 2018-2019 та останні два досліджуваних – 2019-2020 та 2020-2021 учбові роки, коли досліджувані показники помітно відхилялися від загальної тенденції.

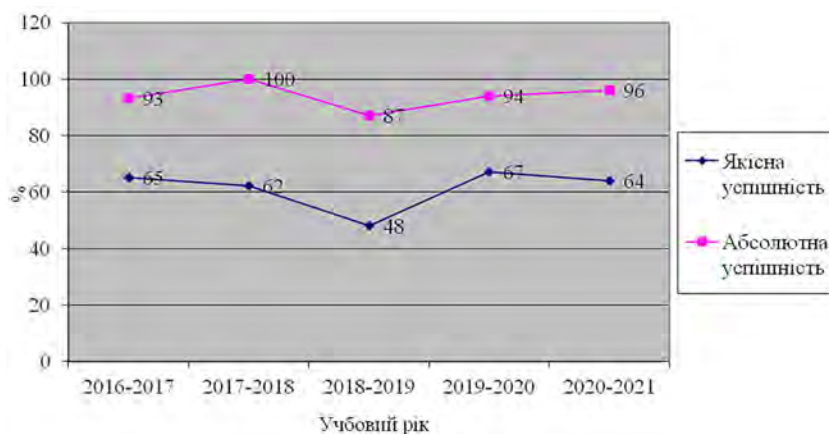

Рисунок – Результати абсолютної та якісної успішності з анатомії людини студентів міжнародного факультету за 5 років

Так, у 2018-2019 учбовому році обидва показники були помітно нижчими від середнього показника: абсолютної успішності – на 7%, а якісної – на 13,2%. Даний факт можна пояснити, очевидно, дещо нижчим загальним рівнем базової підготовки даного набору студентів.

У два останні з досліджуваних років обидва показники були дещо вищими від середніх, що вочевидь можна пояснити проведенням занять та контролю за методиками дистанційного навчання під час пандемії COVID-19.

Висновки. Методичні підходи та заходи, які запроваджуються на кафедрі є адекватними і достатніми для досягнення досить стабільного та високого рівня успішності серед іноземних студентів.

Зазначені методичні підходи можна використовувати як для очного так і дистанційного навчання без втрати якості, що підтверджується відсутністю суттєвих відхилень показників якості у будь-який бік при переході від очної до дистанційної форми та навпаки.

Для досягнення високих результатів необхідний послідовний підхід до викладення матеріалу, повне забезпечення студентів методичним матеріалом, та впровадження послідовних, систематичних та адекватних методів контролю засвоєння матеріалу, що особливо актуально серед студентів іноземного факультету.

Загальний рівень успішності також значною мірою залежить від базової підготовки студентів, що потрібно враховувати при відборі студентів-іноземців до ВНЗ.

Перспективи подальших досліджень. Враховуючи загальні тенденції серед медичних ВНЗ щодо успішності іноземних студентів при складанні ліцензійного іспиту КРОК-1 слід приділити більшу увагу застосуванню тестових завдань при усіх видах контролю знань студентів, що планується дослідити у наступних дослідженнях.

References

- Zharikov MYu. Osoblyvosti vykladannya anatomiyi ludyny studentam zaочноyi formy navchannya [Peculiarities of teaching human anatomy to correspondence students]. *Ukr Med Almanach*. 2014;1(17):153-4. [Ukrainian]
- Dovhal GV, Zharikov MYu, Nefodova OO, Suponko YuV. Shlyahy pokrashchennya uspishnosti studentiv fundamentalnykh kafedr medychnykh vuziv na prykladi kafedry anatomiyi ludyny [Ways to improve the success of students of fundamental departments of medical universities on the example of the Department of Human Anatomy]. *Visnyk Probl Biol Med*. 2014;3(109):94-7. [Ukrainian]
- Kuznetsova OV, Nefedova OO, Shevchenko IV. The introduction of innovative technologies in the remote presentation of the material of practical classes in a medical university. *Modern Science Moderní věda*. 2021;3:115-21.
- Kramar SB, Zharikov MYu, Nazarova DI, Bondarenko ZP. Inclusive Education in Higher Education Institutions: Goals, Objectives, Directions of Development. *Ukr Zh Med Biol Sportu*. 2022;7(2):214-9. [Ukrainian]. doi: 10.26693/jmbs07.02.214
- Dovhal GV, Zharikov MYu, Dovhal MA. The experience of organizing the educational process at the Department of Human Anatomy of the Dnipro State Medical University in terms of distance learning. *Morphologia*. 2021;15(3):187-90 [Ukrainian]. doi: 10.26641/1997-9665.2021.3.187-190
- Pertseva TO, Naumenko LYu, Zakharov SV, Nefodov OO, Shatorna VF, Nefodova OO, et al. Pershiy dosvid pidgotovky inosemnykh studentiv frankomovnoyi formy navchannya u derzhavnomu zakladi "Dnipropetrovska derzhavna medychna akademiya MOZ Ukrainy" [The First Experience of Training of French-Speaking Students in State Establishment "Dnipropetrovsk Medical Academy of Health Ministry of Ukraine"]. *Medychna osvita*. 2019;3:88-91. [Ukrainian]. doi: 10.11603/me.2414-5998.2019.3.10133
- Kramar SB, Nazarova D I, Zharikov NYu, Lukianenko DM, Hryhorenko LV et al. Role of lecture in the modern education system. *Eur Appl Sci*. 2015;4:22-4.

UDC 611.127:591.4-092.9

Features of the Organization of the Educational Process of Teaching Human Anatomy to Students of the International Faculty**Zharikov M. Yu., Nefodova O. O., Kramar S. B., Rutgaizer V. G., Kozlovska G. O., Onul N. M., Fedchenko M. P.**

Abstract. The training of foreign specialists in the field of medicine is one of the priorities of the development of higher educational institutions of medical education today. The issue of maintaining the quality of educational services is particularly acute. The main difficulties in providing high-quality educational services to students of other countries are overcoming linguistic, cultural and traditional features and the need to adapt the educational process to the specified requirements. Therefore, it becomes necessary to analyze methodical and methodological approaches used in education and to establish their effectiveness and compliance with the specified requirements.

The purpose of the study was to establish the conformity of the methodology of teaching human anatomy to foreign students at the Department of Human Anatomy, Clinical Anatomy and Operative Surgery of the Dnipro State Medical University with the modern needs of the educational process. This article highlights the peculiarities of methodological approaches to teaching human anatomy to foreign students, which are used at the Department of Human Anatomy, Clinical Anatomy and Operative Surgery of the Dnipro State Medical University. Also, in order to determine the effectiveness of mastering the material from the subject, the academic performance of students of the foreign faculty for 5 years was analyzed, taking into account the indicators of absolute and qualitative success according to standard ECTS criteria, which made it possible to assess the adequacy of methodological approaches and formulate recommendations for improving the effectiveness of education.

Conclusion. Methodological approaches and measures introduced at the department are adequate and sufficient to achieve a fairly stable and high level of success among foreign students. The specified methodical approaches can be used both for face-to-face and distance learning without loss of quality, which is confirmed by the absence of significant deviations of quality indicators in any direction when switching from face-to-face to distance form and vice versa. In order to achieve high results, a consistent approach to the presentation of the material, full provision of students with methodical material, and the implementation of consistent, systematic and adequate methods of monitoring the assimilation of the material is necessary, which is especially relevant among students of foreign faculties. The overall success rate also largely depends on the basic training of students, which must be taken into account when selecting foreign students for universities.

Keywords: human anatomy, qualitative academic performance, absolute academic performance, foreign students, teaching.

ORCID and contributionship:

Mykola Yu. Zharikov : 0000-0002-3638-0928 ^{A,B,D,E}
 Olena O. Nefodova : 0000-0002-1665-9032 ^{A,E,F}
 Svitlana B. Kramar : 0000-0002-1285-8771 ^{B,D}
 Victoriia G. Rutgaizer : 0000-0001-7868-8253 ^{D,E}
 Ganna O. Kozlovska : 0000-0003-4422-704X ^D
 Nataliia M. Onul : 0000-0002-4968-3469 ^E
 Mykola P. Fedchenko : 0000-0002-5804-7675 ^B

A – Work concept and design, B – Data collection and analysis,
 C – Responsibility for statistical analysis, D – Writing the article,
 E – Critical review, F – Final approval of the article

CORRESPONDING AUTHOR**Mykola Yu. Zharikov**

Dnipro State Medical University,
 Departments of Human Anatomy, Clinical Anatomy and Operative Surgery
 9, V. Vernadsky Str., Dnipro 49044, Ukraine
 tel: +380977801507, e-mail: jarikov.nikolay@gmail.com

The authors of this study confirm that the research and publication of the results were not associated with any conflicts regarding commercial or financial relations, relations with organizations and/or individuals who may have been related to the study, and interrelations of coauthors of the article.

Стаття надійшла 23.08.2022 р.

Рекомендована до друку на засіданні редакційної колегії після рецензування